

Franckesche Stiftungen zu Halle

Salomonis, Regum hominumque, peccati labe laborantium, sapientissimi, Proverbia & Ecclesiastes

Breithaupt, Joachim Just

Magdeburgi, 1717

VD18 11104074

Caput Quartum.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216270

CAPUT QUARTUM.

Unde porro animadvertitur: ne spiritualis amor letitie & industria impediatur, aut degeneret in carnalem; necesse esse, ut conservetur recordatio arumnarum mundi hujus, quæsi boni expertium: quippe quæ, licet propendeat interdum ad extrema, spiritui tamen dat ansam, emergendi per auditum Evangelium. Ejusmodi extremorum adducitur exemplum: viventibus præferre mortuos, vel ipsos haud existentes. 1, 2, 3. Atque huic pædagogæ inservire etiam, ostenditur, consideratio illorum extremorum, quæ virtuti utrique opposita sunt; qualia, emulatio negotiosorum, & otiosorum livor: ut nempe tranquilla veritas eligatur. 4, 5, 6. Agnitio item, intra se ipsum, experimentalis, non dissimulanda. 7. Superioribus accedit, avari cælibatûs vanitas, comparata cum societatis digno usu. 8. -- 12. Nec personas solummodo privatas, verum & publicas, privatio veri boni tangere notatur. Rex stultus, quantumvis senex, haud beatus; minor rege puero, sapiente: neque rex, vel origine suâ, vel reliquis rationibus, felix per se dicendus. Salomo ipse, suo & filii exemplo, vanitatis experientiam confirmat: licet ipse fuerit sapiens, iste autem minus talis futurus. 13. -- 16. Quæ omnia meditans, nihil reperit suadendum aliud, quàm ut unusquisque patiatursè adducti, ad bonum unice panendum in cultu DEI, excolendo verâ sanctimoniâ & sapientiâ: quandoquidem ita spiritualis hilaritas, cum sedulitate, in animo rectè fundatur atque firmatur; modò vanitas, seu abusus, evitetur quoque in sacris externis. 17.

ATque iterum " torfi in verbo mea lumina ", ad
omnes
Sub sole x oppressos y, patientes y fortis iniquæ.
Ecce! ibi quot fletus, gemitus! solatia nulla.
Quæritur adjutor: lacrymæ volvuntur inanes.

Ii 2

Nec

PARALLELISMUS CAPITIS IV.

(u) III, 16. conf. XXIII, 35. (x) 3. 7. 15. I, 3. 8. (y) V, 7. VII, 7. Prov. XIV, 31. XXII, 16. XXVIII, 17.

Nec curas, datur, horrendas sat promere, coram
Judicibus: tantum hi vim² duram, & jura maligna
Exercent; fraudem palmis dum ac vincula neſtunt,
More tyrannorum. at, ſolans haud ſuppetit ullus,
Quique velit juſtas audire & reddere voces^a.

2. Hinc ſtatui^a; extinctos, quibus ævi flore ſub ipſo
Contigit oppetere, heu! fatiſ melioribus uti^c,
Quam qui inter vivos injuſta extrema ſequuntur.

3. Quin, ita pergebam: ſed, utriſque beatior iſtis,
(Eloquar, an fileam?) nondum qui ducitur aurâ
Vitali^d; neque enim perverſa pericula vidit,
Quæ quovis jubare exorto mortalibus inſtant.

4. Poſt hinc attonitus, membrorum ac mentis in
omnem

Introſpexi operam; nec non, quibus artibus omne
Perficiatur^e opus. quidnam hîc; niſi, ut unus & alter
Invidiæ^f ſtimulis inter ſe agitentur amaris?

Hoc nimirum etiam vanum: miſer undique motus;

Spi-

(2) IX, 10. Pr. XX, 29. XXIV, 10. p. (a) GEIERUS optime. *Hæc omnia
traſtantur ita à Salomone, ut ſumma inde Mundi ac Mundanorum pa-
teſcat vanitas & injuſtitia; ut proinde homo, ab amore vel ſeſtatione illo-
rum abſtractus, unicè adherere diſcat Creatori: quippe qui ſatis ſolari po-
teſt, ac ſolet, omnes injuſtè oppreſſos pios, citra cuſas opem nil niſi injuria
ac tribulationes perpetuæ.* (a) III, 17. c. (b) I, 10. u. (c) VII, 1. 2.
VIII, 15. (d) VI, 3. Matth. XXVI, 24. (e) I, 13. c. poſt. (f) IX, 6. x.
Pr. III, 31. a. VI, 34. XIV, 31.

- Spirituumque angor, subigendus robore Verbi!
5. Deteriore modo quanquam sua complicat ^b amens
Brachia, & absumit tetro sibi vulnere carnem ⁱ.
 6. Est satius, manus una domum si plena ^k redibit
Cum requie ^k; ac, si tu pugnorum onerabis utrumque
Cum nimio nixu, gemitus spirante ^l molestos.
 7. Nec mihi justa quies ipsi, dum captus amore
A fine ad finem redeo sine fine, sub æthrâ ^m
Ludicra disquirens ⁿ: nil non fugit ocyus Euro!
 8. Ecce autem! unus ^o homo; neque ^p ei de gente
secundus

In vitâ superat, fratêrve, aut gnatus: & iste
Unus secum habitat, sese nec possidet unum.
Namque æumnosis ejus sudoribus ^q ecquis
Terminus atque modus; rutilâ dum messe metalli
Expleri que oculum ^r nequit, ardescit que tuendo?
Cui verò infelix egomet, tot adire labores,
Sustineam ^r; sensûs, prohibens ^r, novisse dierum

Ii 3

Dulce

(g) *conf.* 6. & 16. I, 14. b. (h) III, 5. Pr. V, 20. g. VI, 10. b. XXIV, 33.
(i) 3. 9. 13. II, 24. III, 12. 22. V, 4. VI, 3. 9. & c. Prov. XI, 17. XIV, 37.
(j) *sup.* 3. 9. 13. VII, 1. IX, 16. Pr. XXV, 7. (k) IX, 3. XI, 5. (l) VI, 4.
IX, 17. Pr. XV, 16. r. XVI, 8. XVII, 1. (m) *vid.* 4. g. Pr. XXXI, 7. (n)
sup. I. x. (o) *sup.* I. u. (p) *inf.* 12. (q) *sup.* I. Pr. XXIX, 19. (r) Pr.
XXXI, 7. (s) I. 8. II, 10. Pr. XXVII, 20. (t) *Mimesis*, ut Pr. VI, 9, 10.
VIII, 4. XXIII, 35. (u) I, 15. VI, 2.

- Dulce bonum'; & frustra pergens, infumere vires?
 Futilis est hæc fors, miserabilis; abditaque intus
 Spiramenta animæ corrumpit semine sensim
 Lethifero": nisi quis spectat meliora petenda
 Lumina, in æternos mentem intendentia fructus.
 9. Proinde viro unigenâ potiores fœdere certo
 Sunt duo, qui pulchrâ juncti mercede" fruuntur *
 10. E virtute suâ. quòd si procumbit * utervis,
 Alter in alterius casu graviore levando
 Suggestit auxilium, sin manserit unicus extra
 Fortis amicitia nexum; secus, evenit illi.
 Si ruat is z; non est socius, qui subrigat ipsum.
 11. Plus etiam ignis erit membris, cùm bina cubabunt

Corpora

(t) II, 24. III, 13. V, 10. 17. VI, 6. (u) sup. 4. 6. (u) IX, 5. (x) X, 10. XI, 3. Pr. XVIII, 1. XXVII, 9, 10. 17. XXIX, 17. XXX, 27. (x) conf. VI, 4. IX, 12. XI, 3. Pr. XI, 5. 9. (y) X, 16. Pr. XXIII, 29. (z) Præfixum, relativè emphaticum, ut III, 21. p. AMBROSIUS, exhortatione ad Clericos super hoc cap. mysterium Christi & fidelium, uti Pr. XXXI, in matrimonio, sic in qualibet bonæ societatis communionem, pulchrè figuratum hic monstrat. Ubi sunt duo, optimi super unum? nisi, ubi Christus est, & is, quem Christus tuetur. Quoniam, si ceciderit, qui cum Domino est Jesu, erigit eum Jesus. Sed, quâ ratione dixit: in labore ipsorum? Ergo & Christus laborat? Utique laborat, qui ait: Laboravi clamans. Laborat, sed in nobis. Denique ad puteum fatigatus sedebat. Sed quomodo laboret, docuit nos Apostolus minore exemplo, dicens: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Docuit & ipse Dominus suâ voce: Eger eram, & non visitastis me: nudus eram, & non operuistis me. Laborat, ut me jacentem erigat. Unde & in Eliseo figura Domini præcessit; qui projecit se, ut mortuum erigeret: in quo sym.

- Corpora communi in strato. quis sit calor ^a uni?
 12. Solus & imbellem sese tanquam objicit hosti:
 Incomitatum etenim si quis præstantior armis
 Oppugnat^b; gemini, invicto munimine firmi,
 Consistent^c adversus eum. sic rumpere fila,
 Difficile, intexto quæ sunt conferta trilici^d.

13. Pau-

bolum est, quod nobis Christus commortuus sit, ut nobis resurgeret. Pro-
jecit itaque se usque ad nostram Christum fragilitatem, ut nos erigeret. Pro-
jecit se: non cecidit, sed erexit consortem. Ipse enim consortes nos sibi fe-
cit, ut scriptum est: Quia unctus est oleo lætitiæ præ confortibus tuis.
Unde puerè ait Ecclesiastes: Quoniam si ceciderit, unus eriget socium
suum; non ipse erigitur. Christum enim non alterius auxilio atque ope
erectus est, sed ipse se resuscitavit. Denique, solvite, inquit, hoc tem-
plum; & in triduo illud resuscitabo. Hoc autem dixit de templo
corporis sui. Nec immeritò erectus non est ab alio, qui non cecidit. Nam
& ille, qui à secundo erigitur, cecidit: &, qui cecidit, indiget auxilio, ut
erigatur. Quod & subjuncta docent, dicente scripturâ: Væ illi, cui, cū n
ceciderit, non est secundus, qui eum erigat! (a) Conf. Pr. VI, 34.
AMBR. Si dormierint duo, est calor illis. Commortui enim sumus Chri-
sto: & ideo convivimus. Christus nobis commortuus est, ut nos calefaceret,
qui ait: Ignem veni mittere in terram. Mortuus eram: sed, quia in
baptismate commortuus Christo sum, accepi lumen vitæ à Christo. Et, qui
in Christo moritur, per Christum calefactus, vitæ & resurrectionis vaporem
accipit. Frigidus erat puer: calefecit eum Eliseus spiritu suo, dedit ei vitæ
calorem. Condormivit ei, ut eum calor quietis ejus, qui in symbolo conse-
pultus ei fuerat, excitaret. Frigidus itaque est, qui non moritur in Christo.
Caleferi non potest, cui ignis ardens non appropinquat. Incallescere non
potest alteri, qui secum non habet Christum. (b) conf. VI, 10. e. (c) I, 4.
II, 9. (d) sup. 9. x. AMB. Ut cognoscas, secundum mysterium dictum,
non secundum numerum, quia optimi duo, quàm unus; subiecit risticum:
Et spartum triplex non citò rumpetur. Tria enim, quæ non sunt com-

13. Pauper^e inopsque puer^f, sua quem sapientia ditat,
Rege prior stulto est sene^g; cui mens nulla, referre
Consilia in melius^h: qualis monitoribus asper
14. Redditur, ut fuerat. Vincitorum ex sede profundâ
Egreditur, scandens solium: aut, sub fascibus istis
Natus erat. sicut pariter, quem purpura fovit

Hære-

posita, non rumpuntur. Trinitas itaque incomposita nature rumpi non potest, quia Deus unum & simplex & incompositum est, quicquid est. Quod autem est, permanet, non subicitur. Bonum est itaque, adharere alteri, & inferere collum in torques ejus, & subicere humerum, & portare illum; nec tediare ad vincula, quia de domo alligatorum [id quod sequitur] exhibet, qui regnet, puer ille, qui super regem seniore & stultum est. Ideoque, qui eum sequuntur, alligati vinculis sunt. Denique Paulus vinculus Jesu Christi. Unde & ipse Jesus captivum duxit. Non satis visum est ei, solvere captivitatem, quam Diabolus imposuerat, ne iterum liberos vacantesq; invaderet: sed perfecta absolutio existimata est, sub Christo degere, & injicere pedes in compedes sapientie ipsius; captivum esse, ut sis liber ab adversario. (e) IX, 15. 17. (f) conf. VII, 1, r. X, 16. XI, 9. Pr. I, 4. AMBROS. Rectè, puer: quoniam puer natus est nobis; & verè optimus puer, cui dictum est à patre DEO: Magnum tibi est, vocari puerum meum. Sapiens quoque, ut Evangelium docet: quia proficiebat xtate & sapientia. Convenienter etiam, pauper: quia, quum dives esset, pauper factus est, ut nos inopiâ ditaret. Et ideo non fastidit in regno suo pauperem; sed exaudit eum, & liberat ex omnibus angustiis & molestiis. Sub hoc ergò vivamus, ut Rex ille senior & stultus, qui non novit præcavere ultrà, nullam habeat potestatem supra nos. qui dum vult regnare, quasi voluntatis sue dominus, nec sub vinculis esse Domini Jesu, inveteratus in peccatis; stultitiæ incidit deformitatem, quid enim stultius, quàm, relictis cælestibus, ad terrena intendisse, & posthabitis perpetuis, elegisse ea, quæ caduca sunt & fragilia? Nemo ergò dicat: Non est nobis portio in David, neque hereditas in filio Jesse. (g) inf. 17. II, 14. opp. Pr. XXVIII, 6. (h) XII, 12.